

SZÚCS LÁSZLÓ

Búcsú Kántor Lajostól

Alig néhány héttel nyolcvanadik születésnapja előtt hunyt el a kortárs Erdély kultúrájának és közéletének egyik legfontosabb alakja, Kántor Lajos, akit folyóiratunkhoz hasonlóan sok váradi tekinthetett barátjának.

Annyira sajnálom, hogy Kőrössi Jóska barátom tanácsa ellenére nem vezetek kellő rendszerességgel naplót. Most több részletet tudnék reprodukálni Kántor Lajos két utóbbi váradi nyilvános szerepléséről. Nem arra gondolok, hogy a publikum előtt miről esett szó, amikor – hármásban Markó Bélával – az Ady-emlékmúzeumban beszélgettünk a *Domokos Géza kockázatai* című Kántor-kötet bemutatóján 2014 tavaszán, vagy szűk évvel későbbi Törzsasztal-estjén. Mindkettőről megvannak a tudósítások, utóbbiról a hangfelvétel szerkesztett változata. Az megmarad, miként idézte fel Szabédi László tragikus alakját, de arról már nem találok a szavakat, hogy a vacsoraasztalnál miről beszélgettünk. Csak a kedélyességét, szellemes megjegyzései hangulatát őrzöm. Ez lehet a magyarázata annak, hogy amikor rá gondolok, nem valamelyik könyve ugrik be (ama legendás Kántor–Láng irodalomtörténet szürke borítója azért igen) vagy valamely publicisztikája. Hanem a humora. Nem olyan röhgöges harsány váradi, inkább visszafogottan polgári, csillogó szemű, kolozsvári, kicsit azért a polgárt is pukkanzó, karikírozó, némelykor pikírtén szurkáló. (E pikírtságban, de szerepében és szellemiségében is Jakobovits Miklós festőművészre emlékeztet. Kortársak voltak, Miklós harminchatos, két nap híján egy évvel idősebb.)

Közelebbről MŰRE-elnöki szerepében ismertem meg a *Korunk* főszerkesztőjét, fontos vezetője volt a magyar újságírók romániai egyesületének, legendás munkabírással. Megannyi médium indulásánál is jelen volt, mint erős háttérember, ma azt mondják az ilyenre, véleményvezér. Nélküle nem adott volna annyi hasznos kollégát a hazai szerkesztőségeknek a váradi Sajtókollegium sem. Médiában, kultúrában, egy ideig a politikában is megkerülhetetlen volt a véleménye, utóbbiban mégis megkerül-

hető, hisz 1994-ben azért lépett vissza a formális politikai szerepből, az RMDSZ „miniparlamentje” tagságáról, mert leszavazták egy javaslatát. Utólag tudni, neki volt, lett igaza, de hát mire ment, mire megyünk ezzel.

Kritikusan fogalmazott az értelmiség és a politika kapcsolatairól, szerepéről, s a politikum látszólag mindvégig fontosnak tartotta a véleményét, valójában inkább a személyét – az RMDSZ alapítása 25. évfordulóján, 2015 januárjában életműdíjat vett át –, nem úgy fest az erdélyi magyar politikacsinálás, mintha Kántor Lajos intelmeit kellő gyakorisággal megszívlelnék. Pár nappal az elismerés átvétele után adott interjúban árulta el, már leszámolt azzal kapcsolatos illúzióival, hogy a politikum vevő az értelmiségiek véleményére. Pedig ő, ha bírált, úgy tette, hogy a szervezetnek, amelynek egyik alapítója is volt, soha nem fordított hátat, és nem kívánt a bírálattal muníciót kínálni a politikai ellenfeleknek. Úgy maradt független, hogy nem állt középen. Hisz aki középen áll, az talán sehol sem áll.

Arcát, művét és hatását igyekszünk megőrizni, ahogy azok a kolozsvári fiatalok, akik szavai szerint „sírás és panaszkodás, elvágódás és elmenés” helyett ma pozitív dolgokat tesznek „ebben az Erdélynek nevezett konglomerátban új körülmények között is.”